

POST*

Mahmud Šeltut

Propisi obaveznog posta

Post je treći islamski šart, koji znači sustezanje od jela, pića i spolnih odnosa u toku dana, od zore do zalaska sunca, s ciljem pokornosti Allahovoj odredbi (emru). Allah je post učinio farzom, svake godine u mjesecu ramazanu, svim muslimanima koji su u mogućnosti da poste.

Ajeti o postu u Kur'anu

U Kur'anu su ajeti o postu sakupljeni na jednom mjestu i u jednom dijelu sure El-Bekare, u kojima Allah, dž.š. kaže: "O vjernici! Propisuje vam se post kao što je propisan i onima prije vas, da biste bogobožni bili, određeni broj dana, a ko od vas bude bolestan ili na putu - toliko drugih dana. A oni koji s mukom velikom poste, otkup je da siromaha nahrane! A ko da više otkupa, toliko bolje za njega! A znajte, bolje vam je da postite. U mjesecu ramazanu počelo je objavljivanje Kur'ana, Upute za ljude, i jasnih dokaza Prave staze, i lučenja Istine od laži. Pa koji od vas u ramazanu budu kod kuće, neka posti! A ko bude bolestan, ili bude na putu - toliko dana napostit će. Allah želi da vam olakša,

a ne želi da vam oteža, i da navršite postom toliko dana, i da veličate Allaha zato jer vam je On ukazao na Pravu Stazu, i da budete zahvalni!" (II:183-185)

Zajednička (solidarna) odgovornost

Ovo su ajeti o postu u suri el-Bekare u kojoj je Allah propisao mnoge propise vjerovanja. Kur'anski metod je obraćanje propisima vjerovanja - ibadeta ili muamelata - svim vjernicima koji su se odazvali Poslaniku, a.s., i povjerovali u njegov poziv. On ih time obavezuje na zajedničku odgovornost u uspostavljanju tih propisa, samim tim i primjenu tih propisa. Vjernik posebno vodi brigu o ovim propisima koji se odnose na njega, zatim brigu o porodici, potomstvu i drugoj svojoj vjerničkoj braći. Vjernik nije oslobođen odgovornosti i brige oko uspostavljanja ovih propisa, ako ih on osobno izvršava, dakle ako posti, klanja, obavlja hadž i kloni se onoga što je Allah zabranio (haram), nego je dužan da naređuje i poziva, upozorava i zabranjuje. Ovo bi bio jedinstven, zaštitni znak na kome se temelji islam, njegove odredbe i propisi.

* Iz knjige *El-Islamu - akidetun ve šeriatun*, Daru-š-šuruk, Bejrut, 1414./1985. godine, str. 106-113.

Post je drevni ibadet

Prvi od navedenih ajeta: "O vjernici! Propisuje vam se post kao što je propisan i onima prije vas", pojašnjava nam da je post ibadet kog je Allah, dž.š., propisao i učinio obaveznim (farz) i prethodnim zajednicama. Činjenice govore da su ljudi za njega znali i praktikovali ga i u davna vremena. Znali su ga pobožni ljudi kojima je to bio put ili način kojim su se približavali Bogu. Znali su ga pagani, idolopoklonici kao način odgajanja, popravljanja i treninga. Tako on nije bio specifičnost jedne grupe, niti jedne Objave. Možda je on prirodno stanje za kojim se osjeća neprekidna ili sporadična potreba svega što je živo, pa makar različitog oblika u različitim vremenima i zajednicama.

Post koji želi Allah, dž.š.

Značenje posta, koje je u opticaju među ljudima, bilo bi suzdržavanje od jela, pića i spolnih odnosa. Ovo mišljenje je prihvaćeno i kod većine muslimana, dakle da osoba koja se susteže od ove tri stvari tokom dana posti i izvršava Božiju zapovijed (farz) kojom ga je Allah zadužio. Činjenica je da se gore navedeno objašnjenje posta odnosi samo na vanjsku formu. To, dakle, nije i ne obuhvata pravo i istinsko značenje posta, kojim je Allah obavezao robove Svoje, učinivši ga strogom obavezom. Allah, dž.š., počinje ajet o postu sa pozivom vjernicima, a završava sa ciljem posta "da biste bogobožni bili" i "da budete zahvalni", dok je između početka i kraja naredba da se posti. Nema sumnje da je poziv, s opisom vjerovanja, prvi, a on je osnov i temelj dobra te izvor fadileta, a takvaluk na kraju - duša vjerovanja i tajna uspjeha, snažno uputstvo i jasan dokaz da traženi, spomenut post nije samo suzdržavanje od hrane i pića, nego suzdržavanje (post) od svega što je nespojivo i ne slaže se s vjerovanjem, fadiletima bogobožnosti i samodiscipline. Zato onaj ko ima za cilj nešto drugo mimo Allahova zadovoljstva nema posta. Posta nema:

- onaj ko misli na grijeh, smišlja spletke i smutnje, ratuje protiv Allaha i Njegova poslanika;
- onaj koji u srcu krije pakost, zavist i mržnju

prema vjernicima i radi na njihovu razjedinjavanju i slabljenju njihove moći;

- onaj koji čini nasilje, zlodjela i pomaže nasilnike i smutljivce;
- onaj koji eksploatiše, iskorištava opće interese muslimana da bi zadovoljio svoje osobne interese, želje i strasti;
- onaj koji pruža svoju ruku i jezik vrijeđajući Allahove robove ili krši i oskrnavljuje Allahove svetinje (hurumat).

Postać je oličenje ljudskosti, čovječnosti, ne laže, ne snuje i ne smišlja prevare i obmane ili grijeh, ne vara niti jede tuđi imetak bespravno. Ovo bi bilo značenje i smisao posta, njegova prava slika, dakle, suzdržavanje od onog što kvari post i jača vjerovanje i samodisciplinu. Ovim sjedinjenjem postač svojim postom čisti svoju dušu od prljavština, kao što je čisti i dobrim djelima. Na to ukazuje i Poslanik, a.s., svojim riječima:

"Ko uz ramazan ne ostavi lažan govor i nepravedan postupak, nema potrebe da ostavlja jelo i piće." i

"Post nije samo od hrane i pića nego i od besposlena i bestidna govora." U tom smislu valja se prisjetiti i riječi Allaha, dž.š. - "Allah prima samo od bogobožnih." (V:27)

Mudrost obaveznog posta

Nije zabrana hrane i pića cilj zbog kojeg je Allah, dž.š., naredio post muslimanima, nego je on, kao što smo rekli, vanjska strana posta iza koje stoji stvarna njegova namjera i mudrost. Cilj posta je izgradnja samodiscipline, moralnosti, strpljivosti u dušama vjernika, što podrazumijeva iskren nijet i postojanu pobožnost, odolijevanje izazovima vremena, nevoljama, iskušenjima i svim drugim nesrećama, strastima i željama. U životu je mnogo muka i teškoća, kojima je izložen čovjek pri čemu je prinuđen da se koristi i pribjegava strpljivosti da bi izdržao i opstao. Prinuđen je da se brani oružjem samodiscipline, traženja pomoći od Allaha, dž.š., obraćanja Njemu i oslanjanja na Njega. Zbog toga je Allah naredio post mjeseca ramazana, jednog od dvanaest mjeseci, dan za danom, da bi izgradio u ovoj uzastopnosti, kontinuitetu, moć strpljenja

i samodiscipline. Zatim to čini svake godine da bi ponovio lekciju. Obaveza postača je, također, da ustraje u ibadetu svake noći ovog mjeseca, koristeći strpljivost i samodisciplinu ne pretjerujući onim što mu je zabranjeno tokom posta, kako ne bi ugasio i izgubio svjetlo srca i duhovni mir koji osjeća danju, vrativši se grijehu, nepravdi i nasilju. Ovim se obistinila Allahova mudrost o postu kao pobožnom činu. Post je snažna potpora za vojnika dobra u čovjeku, njime čisti srce i odgaja dušu. Na taj način čovjek postaje izvor dobra za sebe, sinove svoje zemlje i svog naroda, živi radostan i smiren život iz čega proizlazi ljubav i harmonija, učvršćenje saradnje i mira. Ovim se približava veličanstvenom skupu vršeci Allahove zapovijedi i društvene obaveze snagom koja ne zna za slabosti, izdržljivosti koja ne zna za dosadu i zamor, iskrenosti koja ne zna za dvoličnost, vjerovanju koje ne zna za sumnju, pa popravlja i usrećuje ljude.

Olakšice u postu

Iz navedenih ajeta jasno se vidi da je post vjernicima stroga obaveza s tim što oni koji imaju poteškoća kad poste, kao što su bolesnik i putnik, mogu mrsiti (jesti) u ramazanu, ali su obavezni nadoknaditi isti broj dana kada ozdrave ili kad se vrate kući. Olakšica za putnika važi dok ne stigne do cilja, do odredišta. Kada prestane putovati obavezan je postiti, makar bio u drugom gradu ili zemlji. Nije olakšica, niti se olakšica odnosi, kako ljudi misle, na putnika koji je daleko od svoje domovine, nego se ona odnosi isključivo na putnika za vrijeme putovanja na što ukazuju riječi Allaha, dž.š., "ili na putu" (ev ala seferin). Jedna od olakšica posta, pored ove, jeste da Allah dopušta da mrse, jedu u ramazanu i oni koji su

zdravi, ali kojima post pričinjava poteškoću, onima, dakle, koji rade teške poslove i izloženi su opasnosti, kao starije osobe, trudnice i dojilje. Oni koji se ne nadaju da će dočekati dane u kojima bi mogli napostiti propuštene dane, dopušteno je da nahrane jednog siromaha za svaki dan, što proistječe iz dijela ajeta u kom se kaže:

"A onima koji s mukom velikom poste, otkup je da siromaha nahranel!" (jutikune - u ajetu znači, oni koji post s poteškoćom i mukom podnose)

Mudrost izbora ramazana za obavezni post

Ajet ukazuje na mudrost izbora ovog mjeseca za propisani post. To je vrijeme u kom se pojavila velika blagodat, koja obavezuje na zahvalnost. Ta blagodat i taj nimet ogleda se u početku spuštanja Kur'ana Poslaniku, s.a.v.s., kojim se bez sumnje najbolje čiste srca i uzdižu duše. Ajet se završava s glavnim šerijatskim načelom i temeljom, da obaveza pokornosti Allahu, dž.š., nema za cilj preopterećavanje, niti stvaranje poteškoća, već takvaluk, bogobožnost, svijest o Bogu i pročišćenje. Zbog toga je utemeljen na olakšici a ne poteškoćama, na očuvanju savršenstva i potpunosti, veličanju Allaha, dž.š., na datoj Uputi i zahvalnost na blagodatima. "Allah želi da vam olakša, a ne želi da vam oteža, a da navršite postom toliko dana, i da veličate Allaha zato jer vam je On ukazao na Pravu stazu, i da budete zahvalni!"

S arapskog
Ferid Dautović

m